

Az Alkotmánybíróság döntésének tájékoztató jelleggel közzétett, nem hivatalos szövege. A hivatalos közzétételre a Magyar Közlönyben, illetve az Alkotmánybíróság Határozatai című hivatalos lapban kerül sor.

IV/3173/2024.

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

végzést:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Mfv.II.10.025/2024/6. számú végzése alaptörvényellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

Indokolás

- [1] 1. A jogi képviselővel (dr. Milovecz Márk jogtanácsos) eljáró indítványozó gazdasági társaság – az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján – a Gyulai Törvényszék útján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz. Az Alkotmánybírósághoz 2024. szeptember 12-én érkezett alkotmányjogi panaszában a Kúria Mfv.II.10.025/2024/6. számú végzése alaptörvényellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.
- [2] 1.1. Az Alkotmánybíróság főttkára 2024. szeptember 26-án kelt levelében tájékoztatta az indítványozót arról, hogy az indítvány érdemi elbírálására nincs lehetőség, mivel a Kúria az indítványban sérelmezett Mfv.II.10.025/2024/6. számú végzésével a Szegedi Ítéltábla Mf.I.40.038/2023/7 számú ítéletet az elsőfokú, a Gyulai Törvényszék 7.M.023/2023/9/I. számú ítéletére is kiterjedően hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot – a perfelvételi tárgyalás megismétlésével – új eljárásra és új határozat hozatalára utasította. Tekintettel arra, hogy az eljárás jelenleg is folyamatban van – figyelemmel az Abtv. 27. § szerinti törvényi feltételekre, valamint az Alkotmánybíróság Ügyrendjének (a továbbiakban: Ügyrend) 32. § (6) bekezdésére és a 25. § (3) bekezdés d) pontjára – a sérelmezett kúriai végzés érdemi elbírálására nincs lehetőség. Felhívta továbbá az indítványozó figyelmét arra, hogy az érdemi, eljárást befejező döntést követően – a törvényben meghatározott egyéb feltételek fennállása esetén – megnyílik az alkotmányjogi panasz benyújtásának lehetősége.
- [3] Az indítványozó jogi képviselője 2024. november 6-án benyújtott beadványában továbbra is kérte az alkotmányjogi panasz érdemi vizsgálatát arra hivatkozva, hogy a

Kúria az ügy tárgyát érintő jogkérdés vonatkozásában álláspontja szerint egyértelmű iránymutatást adott az eljáró bíróságok részére.

- [4] 1.2. Az alkotmányjogi panasz, a Törvényszék, az Ítéltábla és a Kúria végzése szerint a felperes vezényelt vontatási utazóként mozdonyvezető munkakörben áll az alperes (az indítványozó) alkalmazásában. Az alperesnél 2018. január 1-től 2020. december 31-ig tartó időszakban mindvégig kollektív szerződés (továbbiakban: KSz.) volt hatályban, amely a törvényi rendelkezésektől részben kedvezőbben írt elő lakóhelyi napi pihenőidőt és ehhez kapcsolódóan utazási időt, valamint heti pihenőidőt; a pihenőnapon végzett munka esetén járó pótlék tekintetében a dolgozók javára tért el a törvényi rendelkezésektől. Az alperes minden esetben egy hónapra előre közölte a munkaidő-beosztást, feltüntetve a kijelölt munkaidőt és heti pihenőidőt, illetve az addig ismertté vált munkaidő-kedvezményeket. Az alperes két munkavégzés között biztosította a 12 óra lakóhelyi napi pihenőidőt, ehhez kapcsolódóan pedig vidéki besorolása alapján a 75+75 perc munkahelyről a lakásra, lakásról a munkahelyre történő utazási időt. Felperes részére a kollektív szerződésben előírt heti pihenőidőt minden esetben kiadták.
- [5] A felperes keresetében 2018. január 1-től 2020. december 31-ig terjedő időszakra elmaradt heti pihenőnapra bérpótlék jogcímén kérte kötelezni az alperest. Jogalapként a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (továbbiakban: Mt.) 143. § (4) bekezdését és a KSz 10. melléklet 11. §-át tüntette fel. Jogi érvelésében utalt az Alaptörvénye XVII. cikkének (4) bekezdésére, valamint a vasúti közlekedésről szóló 2005. évi CLXXXIII. törvény. (továbbiakban: Vasúti tv.) 68/A. § (1) (4) bekezdései folytán alkalmazandó 68/B. § (1) bekezdésére. Hivatkozott a kollektív szerződés helyi függelékére (HF) 16. § 2. pontjára. Ezen túlmenően felhívta a 12/2020. (VI. 22.) AB határozatban foglaltakat. Az Európai Unió Bírósága (továbbiakban: EUB) C-477/21. szám alatti ítéletéből kiemelte a határozat 1), 2) és 3) pontjában foglalt rendelkezéseket. Hangsúlyozta az EUB azon értelmezését a munkaidő-szervezés egyes szempontjairól szóló 2003/88/EK irányelv (továbbiakban: Irányelv) 3. és 5. cikkeivel kapcsolatosan, hogy a munkavállalónak közvetlenül a munkaidőt követően kell napi pihenőidőben részesülnie, továbbá a heti pihenőidő csak akkor kezdődhet el, amikor a munkavállaló már részesült napi pihenőidőben. Hivatkozott az Egyesült Királysággal szemben született C-84/94. számú ítéletre, amely szerint a tagállamok nem határozhatják meg egyoldalúan a fogalmak tartalmát.
- [6] Az alperes a kereset elutasítását kérte. Kiemelte, hogy az Irányelv a napi és a heti pihenőidő fogalmát nem definiálja, ugyanakkor a 2. cikk 2. pontja rögzíti, hogy pihenőidő minden olyan időtartam, amely nem minősül munkaidőnek. Hangsúlyozta, hogy az Irányelv implementációjáról készített 2017. évi Jelentés nem tárt fel hiányosságot e körben Magyarországot illetően. A munkáltató eljárása a több évtizedes magyar munkajogi gyakorlatnak és szabályoknak megfelel. Az EUB C-477/21. számú ítéletével összefüggésben kifejtette, hogy a magyar jogi szabályozás

biztosítja a munkavállalóknak az Irányelvben rögzített napi és heti pihenőidőhöz való jogát, bár eltérő fogalmakat használ. Utalt az értelmezési elsődlegesség elvére, ebből levonva azt a következtetést, hogy a fogalmak látszólagos egyezősége nem elégséges ahhoz, hogy az uniós értelmezés automatikusan kivetítésre kerüljön a tagállami jogszabályokra, ha nyilvánvaló, hogy a nemzeti szabályozás szerinti heti pihenőidő fogalom nem azonos az Irányelv szerinti fogalommal, ilyen értelmezés a tagállami bíróság számára nem lehet irányadó.

- [7] A törvényszék 7.M.70.023/2023/9/I. számú ítéletével a keresetet elutasította. Arra a megállapításra jutott, hogy a felperes igénye közvetlen jogszabályi, illetve kollektív szerződésbeli alapja a felek jogvitája tekintetében nem áll kapcsolatban közösségi jogi, illetve alkotmányjogi kérdéssel, ezért elsődlegesen az Mt. 143. § (4) bekezdése érvényesíthetőségét vizsgálta.
- [8] A felperes fellebbezése folytán eljáró Szegedi Ítéltábla Mf.I.40.038/2023/7. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. Az ügy érdemét érintően a másodfokú bíróság kifejtette, hogy az Mt. 107. § a) pontjának és 143. § (2) bekezdés a) pontjának együttes értelmezéséből az következik, hogy a munkaidő beosztástól eltérő munkavégzés esetén a bérpótlék fizetési kötelezettség a váratlanságot hivatott kompenzálni. Az igényelt pótlék juttatásának szempontjából tehát nem annak van jelentősége, hogy a munkavállaló a számára előírtnál nagyobb óraszámban végez munkát, azaz többletmunkát teljesít, hanem annak, hogy a már elrendelt, és vele közölt beosztástól a munkáltató olyan időben tér el, amit már a jogalkotó nem tolerál. Ez következik az Mt. 107. § a) pontjában használt „eltérő” kifejezésből, amely magában foglalja ugyan az általános munkarend esetén a teljes napi munkaidőn felül teljesített munkaidőt, de ennek hiányában is a 97. § (5) bekezdésétől eltérő időben módosított munkaidő-beosztás szerinti munkaidőt, általánostól eltérő munkarend esetén pedig csak az Mt. 97. § (5) bekezdésétől eltérő időben módosított munkaidő-beosztás szerinti időtartamot.
- [9] A felperes felülvizsgálati kérelme alapján eljárva a Kúria a Szegedi Ítéltábla Mf.I.40.038/2023/7. számú ítéletét a Gyulai Törvényszék 7.M.70.023/2023/9/I. számú ítéletére kiterjedően hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot a perfelvételi tárgyalás megismétlésével új eljárásra és új határozat hozatalára utasította. A Kúria rögzítette, hogy a másodfokú bíróság ítéletében helyesen fejtette ki, hogy adott ügyben két kérdésben kellett állást foglalni. Egyrészt abban, hogy a napi pihenőidő heti pihenőidő előtti kiadásának elmaradása megalapoz-e pótlékre való jogosultságot (Mt. 143. §), illetve a napi pihenőidő kiadása akkor is kötelező-e, ha a munkáltató a munkavállaló részére az adott munkanapot közvetlenül követően heti pihenőidőt osztott be (Mt. 104. §, 106. §, Alaptörvény XVII. cikk, Irányelv 3., 5. cikk). A Kúria – az Európai Unió Alapjogi Chartája 31. cikk (2) bekezdése, az Irányelv 3. cikke, az Mt. 104. § (1) bekezdése, az Mt. 106. § (1) bekezdése, az Alkotmánybíróság 12/2020. (VI. 22.) AB határozata, az EUB egyes ítéletei, ezek között C-477/21. sz. ügyben 2023. március

2-án kihirdetett ítélete indokolása tartalmára utalással – megállapította, hogy amikor az Mt. a munkaidőbeosztás szabályairól, illetőleg az Mt. 107.§ (1) bekezdés a) pontjában a munkaidőbeosztástól eltérő munkaidőről rendelkezik, akkor a jogszabályoknak megfelelően megállapított munkaidőbeosztásból indul ki. Az Mt. ugyanis nem számol azzal, hogy a munkáltató a jogszabályi rendelkezéseknek nem megfelelő munkaidőbeosztást készít. Az Mt. 15. § (5) bekezdése szerint a megállapodás teljesítése során tett jognyilatkozatnak nem minősülő nyilatkozat, továbbá a munka irányításával összefüggő munkáltatói jognyilatkozat tekintetében a 20–26. §-ban foglalt rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni, a jogszabályhely az érvénytelenség szabályait nem hívja fel. Mindez azonban nem jelentheti azt, hogy amennyiben az alperes szabálytalan munkaidőbeosztást készít, akkor a bíróságoknak a szabálytalan munkaidőbeosztástól nem lehet eltérni. A jogszabályoknak nem megfelelő munkaidőbeosztás esetén szükséges annak megfelelő figyelembevétele, hogy a heti pihenőidő csak akkor kezdődhet el, amikor a munkavállaló már részesült napi pihenőidőben. Ez nem fiktív munkaidőbeosztás, arra a munkavállalókat megillető napi és heti pihenőidőhöz való jog hatékony érvényesülése érdekében van szükség.

- [10] A Kúria végzés szerint a felperes tett olyan tényállítást, miszerint a vele szemben alkalmazott munkarend jogellenes (az Mt., és a Vasúti. tv. rendelkezéseibe ütköző) volt, továbbá rendkívüli munkavégzést állított megfelelő ellentételezést igényelve (az Mt. 143. §-a figyelembevételével). További jogállításhoz nem volt szükség ahhoz, hogy keresetével a bíróságok érdemben, összecszerűségében is foglalkozzanak. A munkavállalói teljesítés nem teszi jogszerűvé a munkáltatói utasítást, ennek ellenére az jogellenes marad, így a bíróságoknak jelen perben vizsgálniuk kellett, hogy a jogellenességnek a felperes által állított jogkövetkezménye (rendkívüli munka bérpótléka) mennyiben alkalmazható. Ebből következően a bíróságoknak lehetőséget kellett volna biztosítaniuk a felperesnek arra, hogy az előterjesztett igényét alátámaszthassa, és számszakilag is vizsgálni kellett volna a ledolgozott órákat és a hozzá társított pihenőidőket. A rendelkezésre álló bizonyítékok alapján a bíróságoknak kell megállapítani a munkáltató által ténylegesen beosztott (kiadott) heti pihenőidő kezdetének időpontját, az EUB ítélete alapján azt, hogy a munkáltató ennek megfelelően biztosította-e azt megelőzően az Mt. 104. §-a szerinti napi pihenőidőt, amennyiben nem, a munkaidőbeosztás annyiban jogellenes. Ennek az Mt. 143. §-a alapított jogkövetkezménye megalapozottsága tekintetében kell ugyancsak a bíróságoknak állást foglalni. Mindezek tükrében nemcsak a felperesnek kell lehetőséget biztosítani bizonyítékai előterjesztésére ebben a körben, hanem az alperesnek is lehetővé kell tenni, hogy megtehesse észrevételeit a felperes számszerűen kidolgozott igénye vonatkozásában. Mivel a bíróságok téves jogi álláspontjuk miatt érdemben nem foglalkoztak a felperes kereseti kérelme összecszerűségével (figyelemmel a napi és heti pihenőnapokra és a havi munkaidőkeretre) az EUB ítélete, a magyar jogszabályok és a következetes ítélkezési

gyakorlat szerint, a megismételt eljárásban mindezt vizsgálni kell. Csak ezt követően lesznek a bíróságok abban a helyzetben, hogy a jogszabályoknak megfelelő ítéletet hozzanak. Mindezekre tekintettel a Kúria jogerős ítéletet az elsőfokú bíróság ítéletére is kiterjedően a Pp. 424. § (3) bekezdése alapján hatályon kívül helyezte, és az első fokon eljáró bíróságot a perfelvételi szaktól kezdődően új eljárásra és új határozat hozatalára utasította.

- [11] 1.3. A 2024. szeptember 4-én benyújtott alkotmányjogi panasz részletesen leírja a pertörténetet, és ismerteti a tényállás (indítvány 3-17. oldalak.) Az alkotmányjogi panasz érdemi indokolása körében az Alaptörvény megsértett, és érintett rendelkezéseiként az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését, E) cikk (3) bekezdését, M) cikk (2) bekezdését, Q) cikk (2) bekezdését, R) cikk (2) bekezdését, XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdését, 1. cikk (2) bekezdését, 25. cikk (1) bekezdését, 26. § (1) bekezdését, 28. cikkét, 38. cikk (5) bekezdését jelölte meg. Az Alkotmánybíróság főtitkárának tájékoztató levelére 2024. november 6-án benyújtott indítvány-kiegészítésben az indítványozó hivatkozik az Ügyrend 32. § (6) bekezdésére.
- [12] Azzal érvelt, hogy az indítvány benyújtásának törvényi és formai követelményei között, az 59)-67) pontokban már kifejtette, hogy a Kúria a napi és heti pihenőidőt peres eljárások jogalapját érintően az ügyeket eldöntötte, és az alsóbb fokú bíróságok számára immáron csak a jogcím (rendkívüli munkavégzés) és az összegszerűség kimunkálása körében - kötelező utasítást adott; továbbá a Kúria döntését közzétették a Bírósági Határozatok Gyűjteményében. Utalt a kúriai végzés [85] pontjára, továbbá arra is, hogy a Kúriai időközben több, az indítványozóval, mint alperessel szemben folyamatban lévő, azonos ténybeli és jogi alapokon nyugvó ügyben is hozott új eljárásra utasító végzést, azonos indokolással. Az indítvány-kiegészítés szerint az indítványozóval szemben 735 felperes vonatkozásában benyújtott keresetlevelek alapján a törvényszékek sorra hívják fel a feleket, hogy a Kúria végzésének megfelelően módosítsák a keresetet, illetve az ellenkérelem összegszerűségét, azonban a jogalap vizsgálata a továbbiakban már nem képezi az eljárások tárgyát, mivel a Kúria végzését, illetve végzéseit a bíróságok irányadónak és alkalmazandónak ítélik meg. Az anyagi pervezetés során a bíróságok egyértelműsítették, a per fő jogkérdésében nem térhetnek el a Kúria végzésétől. Az indítvány-kiegészítés további érvelést tartalmaz a kúriai végzés lehetséges következményeiről, valamint a végzésnek az Mt. időközben hatályba lépett, tételesjogi szabályával (Mt. 104. § (5) bekezdése) való összeegyeztethetősége lehetetlen voltáról.
- [13] 2. Az Abtv. 27. §-a alapján alkotmányjogi panasz benyújtására akkor van lehetőség, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.

- [14] Az Ügyrend 32. § (6) bekezdése alapján alkotmányjogi panasz benyújtásának nincs helye – arra tekintettel, hogy az eljárás még folyamatban van – a Kúria felülvizsgálati jogkörben hozott hatályon kívül helyező és új eljárásra utasító határozatával szemben, kivéve, ha az a tartalma alapján – a Kúria kötelező utasítása miatt – az eljárást lezáró döntésnek minősül.
- [15] Az Alkotmánybírósághoz érkezett iratok alapján megállapítható, hogy a Kúria Mfv.II.10.025/2024/6. számú végzésével a Szegedi Ítéltábla Mf.I.40.038/2023/7 számú jogerős ítéletet az elsőfokú, a Gyulai Törvényszék 7.M.023/2023/9/I. számú ítéletére is kiterjedően hatályon kívül helyezte, és az elsőfokon eljáró bíróságot a perfelviteli szaktól kezdődően új eljárásra és új határozat hozatalára kötelezte.
- [16] Az Alkotmánybíróság szerint ezért a jelen ügyben nem állapítható meg az, hogy fennáll az a kivételesség, amelyre az indítvány utal a 23/2018. (XII. 28.) AB határozat említésével, és amelyet az Ügyrend 32. §-ához kapcsolódó, az Alkotmánybíróság ügyrendje 32. §-ának egységes értelmezéséről szóló 1/2019. (XI. 25.) AB Tü. állásfoglalás határoz meg. Az állásfoglalás 3. pontja – amely az Ügyrend szövegében nem eredményezett változást – a következőket tartalmazza: „az Ügyrend szabálya kizárja az alkotmányjogi panasszal megtámadható felülvizsgálati döntések köréből a jogerős ítéletet hatályon kívül helyező és az alsóbb fokú bíróságot új eljárásra utasító kúriai döntéseket. Ilyen esetekben az alapeljárás még folyamatban van, annak lezárultáig a »jogorvoslati lehetőségek még nincsenek kimerítve«, tehát az alkotmányjogi panaszt ezen esetekben általában vissza kell utasítani. Ez alól kivételt jelent, tehát nem kell visszautasítani az ilyen döntést támadó alkotmányjogi panaszt, ha az abban állított alapjogsérelem magával a hatályon kívül helyező és a hatóságot vagy bíróságot új eljárásra utasító határozattal függ össze. Ilyen eset, ha éppen a jogerős döntés hatályon kívül helyezése és az új eljárásra utasítás okoz az indítványozónak alapjogsérelmet, miként az is, ha a Kúria döntése nem enged mérlegelést az alsóbb fokú bíróság, illetve az eljáró hatóság számára a meghozandó új határozat tekintetében, vagyis tartalma szerint a hatályon kívül helyező végzést az eljárást lezáró döntésnek kell tekinteni. Szintén helye lehet alkotmányjogi panasznak a Kúria jogerős bírósági döntést hatályában fenntartó, ugyanakkor az eljárást lezáró hatóságot új eljárásra utasító döntése ellen, ha az alkotmányjogi panasz kifejezetten e döntés alaptörvény-ellenességét állítja.”
- [17] Ez a kivételesség volt az, amely az eredeti indítvány (65), (146), (151) és (162) pontjában hivatkozott 23/2018. (XII. 28.) AB határozatban megjelent.
- [18] Jelen esetben azonban a Kúria végzése – tekintettel arra is, hogy a Kúria a perfelvételi tárgyalás megismétlésével utasította új eljárásra és új határozat hozatalára az elsőfokú bíróságot – nem jelent a Tü. állásfoglalás 3. pontja szerinti kivétel hatálya alá tartozó jogerős döntést. Az indítványban és a kiegészítésében foglaltak alapján nincs kellő következtetési alap annak megállapítására, hogy éppen a jogerős döntés

hatályon kívül helyezése és az új eljárásra utasítás okoz az indítványozónak alapjogsérelmet.

[19] Ez azt is jelenti, hogy nem lehet megállapítani azt, hogy a Kúria döntése nem enged mérlegelést az alsóbb fokú bíróságok számára a meghozandó új határozat tekintetében, a szabályoknak a konkrét esetre alkalmazását illetően, egyebek között a jogcím és a tényállás összefüggésében. A Kúria döntése még nem tekinthető a jelen esetben az eljárás érdemi lezárásának. Nincs ezért érdemi, vagy a bírósági eljárást befejező bírói döntés a jelen esetben. Következésképpen a bírói döntés elleni alkotmányjogi panaszt a jelen esetben vissza kellett utasítani. Az alkotmányjogi panasz kivételes jogorvoslati jellegét szüntetné meg, ha az Alkotmánybíróságnak az összes olyan alkotmányjogi panasszal, amelynél a másodfokú bíróság vagy felülvizsgálati eljárásban a Kúria új eljárásra utasította az elsőfokú bíróságot, érdemben foglalkoznia kellene, mert ez az alkotmányjogi panaszt lényegében a másodfokú bírósági vagy a kúrai eljárások általános jogorvoslati eszközévé tenné. A jelen esetben a Kúria végzéséből következik, hogy az elsőfokú bíróságnak szükségképpen perfelvételi tárgyalást kell tartania, vagyis pusztán iratok alapján, tárgyaláson kívül, a perfelvételt nem lehet lezárni a jelen esetben; ez azt is jelenti, hogy a jogvita kereteit (a megismételt eljárásban) nem az iratok, hanem a felek további nyilatkozatai határozzák meg. A perfelvételi tárgyalás célja az előkészített és körvonalazódott jogvitának – minden perbeli szereplő általi – ismeretében való megtárgyalása, tisztázása, a ténybeli és jogi kereteinek véglegesítése, valamint ezek alapján a tárgyalás érdemi (bizonyítási) része irányának és tartalmának végleges kialakítása.

[20] Az Alkotmánybíróság megállapítása szerint a fentiek alapján a jelen ügyben az Ügyrend 32. § (6) bekezdésében foglalt kivétel nem teljesült, a Kúria tárgyi végzése nem minősül eljárást lezáró döntésnek, az elsőfokú bíróság előtt az eljárás jelenleg is folyamatban van, ezért az alkotmányjogi panasz nem felel meg az Abtv. 27. §-a szerinti törvényi feltételeknek, így az Ügyrend 32. § (6) bekezdése és a 25. § (3) bekezdés *d)* pontja értelmében annak érdemi elbírálására nincs lehetőség.

Budapest, 2025. április 29.

Haszonicsné dr. Ádám Mária s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Márki Zoltán s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró